

Olja, gas och renar på Jamal

[Nentser; Ryssland] Renskötelsen på Jamalhalvön i norra Sibirien har hittills kunnat fortleva sida vid sida med den framväxande olje- och gasindustrin tack vare de nomadiserande nentsernas stora förmåga att anpassa sig. Men takten i industrialiseringen ökar nu starkt och allt mindre hänsyn tas till den ursprungliga rennäringens behov.

Multinationella oljebolag ska sälja rysk olja till bland annat Tyskland. Varifrån kommer denna olja?

Kamtjatka, längst bort i östra Sibirien, är ett av de två stora områden där Rysslands stora olje- och gasfyndigheter finns. Det andra området ligger i centrala Sibirien, på Jamalhalvön.

Från och med 70-talet har Jamal invaderats av ryska gas- och oljearbetare och ursprungsfolket, nentserna, har blivit en minoritet. De är på Jamal 20 000 till antalet och utgör nu endast 5 procent av befolkningen

Liksom i större delen av Sibirien är renskötelsen den traditionella näringen. Nentserna är nomader och rör sig över stora områden. Renbetet är mycket bra här och förutsättningarna för lönsamhet är goda.

Men oljeindustrins behov av infrastruktur som vägar och järnvägar har inkräktat på betesmarker och renhjordarnas vandringsleder. Trots det har nentserna under industrins uppbyggnadsskede förvånansvärt

bra klarat av att samexistera med bolagen och deras arbetare och byggt upp en slags fungerande relation. Frågan är om det kommer att fortsätta att fungera. Läget blir alltmer komplicerat. Allt fler renar ska rymmas på allt mindre betesområden, vilket resulterar i överbetning.

Rapporter har kommit om att järnvägsbygget mellan Obskaya och Bovanenkovo gasanläggning forceras och det byggs en bro över floden Juribej. Denna väg korsar vandringsvägen för stora renhjordar tillhörande kooperativen Baidaratskij, Yarsale och Panaevsk. Väg som korsar närmare hundra vattendrag byggs mellan Bovanenkovo och Kharsavei. Redan har sådana brobyggen orsakat översvämningar i stora renbetesområden, som blivit förstörda. Och fisk har hindrats från att vandra till sina lekplatser.

Asfaltvägar och pipelines hindrar renarnas vandringar och kräver speciella övergångar. Konsultationer har förekommit mellan bolagen och

renskötare, men man är osäker på om man kommer att ta hänsyn till deras åsikter.

Ett annat stort problem är allt skrot som lämnas kvar ute på markerna. Det skadar renarnas hovar som drabbas av hovröta. Kompensationen för skadorna går ofta till den lokala administrationen i stället för till nomaderna på tundran.

Det multinationella konsortiet Timan Pechora består av amerikanska Texaco, Exxon och Amoco, Norska Hydro och de ryska bolagen Rosneft och Arkhangelsgeoldobysja.

Jamal har nyligen stängts för utlänningar, journalister, forskare och andra intresserade. Även ryssar måste ha speciellt tillstånd för att komma in på området. Man undrar varför.

Vi alla i Världssamfundet borde i globaliseringens tid kanske ställa oss frågan: Ska vi låta kortsiktiga om än stora ekonomiska intressen från en snabbt framvuxen industri, baserad på ändliga fyndigheter av olja och gas, som ändå kommer att ta slut inom överskådlig tid, få utplåna en förnyelsebar, flera hundra år gammal näring som rennäringen på tundran i norra Sibirien, där den format kulturer, som människorna där kämpar för att få behålla?

Nentserna kämpar för livet. Borde vi inte stå vid deras sida?

Birgitta Pihl